

С. В. Глубокастарший викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного університету радіоелектроніки
<https://orcid.org/0000-0001-8585-5013>

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ГЕНЕЗИСУ СУБ'ЄКТНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ У ЗВО

В статті проаналізовано теоретичні підходи до генезису суб'єктності в процесі навчання іншомовного спілкування у закладах вищої освіти, забезпечуючи студентам ефективну ділову комунікацію, пов'язану з використанням у навчальному процесі творчо-продуктивного (модульного, контекстного, діалогового, рефлексивного) характеру. Уточнено сутність понять «суб'єкт» та «суб'єктність». Виявлено та окреслено проблеми розвитку суб'єктності в процесі навчання спілкування іноземною мовою у закладі вищої освіти. Визначено, що іншомовне спілкування студентів є однією з форм ділового спілкування, яка має нормативно обумовлений діалоговий засіб організації взаємодії між майбутніми випускниками (фахівцями) та іншими людьми. Зазначено, що суб'єктність можна охарактеризувати через певний перелік здібностей, які становлять змістовну основу іншомовної компетенції, що виступає очікуваним результатом творчо-продуктивного навчання студентів іншомовному спілкуванню. Доведено, що основою розвитку суб'єктності є творчо-продуктивне навчання студентів в закладах вищої освіти, в основі якого лежить взаємодія викладача та студента. Описано етапи розвитку студентів як суб'єктів іншомовного спілкування за допомогою яких можна зрозуміти як засвоюються знання, вміння та навички впродовж навчання. Узагальнено критерії оцінки та рівні творчо-продуктивного навчання іншомовного спілкування як фактору розвитку суб'єктності студентів, що визначає педагогічні умови і можливість їх реалізації. Визначено педагогічні умови реалізації навчання студентів іншомовного спілкування, які організовані на основі творчо-продуктивного підходу та виступають як чинник розвитку їх суб'єктності (віднесено формування готовності викладачів до здійснення навчальної діяльності та удосконалення організації навчальної діяльності студентів), які сприятимуть уникненню непорозумінь у спілкуванні іноземною мовою у закладах вищої освіти. Зазначено, що підвищення професійно-педагогічної підготовленості викладачів іноземних мов здійснюється за допомогою організації їх теоретичної підготовки (зростає в результаті здійснення методологічної, загально-педагогічної та предметної підготовки) та практичної підготовки (за рахунок здійснення цілеспрямованої методичної роботи із викладачами).

Ключові слова: суб'єкт, суб'єктність навчання, іншомовне спілкування студентів, творчо-продуктивне навчання з іноземної мови, професійно-педагогічна підготовленість викладачів.

Постановка проблеми. Вивчення діяльності закладів вищої освіти України на етапі їх розвитку свідчить про те, що у підготовці майбутніх фахівців на передній план виходять проблеми якості навчання в закладах вищої освіти. Така тенденція спричинена підвищенню у викладачів навантаження та відповідальності, зокрема необхідно постійно шукати засоби, що забезпечують ефективну підготовку та суб'єктний розвиток студентів. Самостійність, ініціативність та творчість є провідними у визначенні спрямованості розвитку майбутнього фахівця. В даному випадку, мається на увазі не лише можливість використовувати в практичній діяльності отримані знання та навички, які пов'язані із застосуванням інформаційних технологій, техніки, спеціальних засобів, управлінням людьми, а також акти іншомовної ділової комунікації, яка починає грати все більшу роль у забезпеченні успіху у вирішенні поставлених перед закладами вищої освіти завдань.

Водночас слід зазначити, що саме розвитку суб'єктності студентів у процесі навчання іноземної мови в закладах вищої освіти приділяють відносно невелику увагу. Крім цього, в деяких випадках викладачі не зовсім орієнтуються якими суб'єктними характеристиками повинен володіти студент для здійснення успішного іншомовного спілкування, відповідно, які технології слід використовувати для розвитку цих властивостей (характеристик), а саме як правильно оцінювати ефективність їхнього розвитку. Як наслідок, багато студентів, виділяючи прагматичну та життєву значимість знання іноземної мови, не розуміють її суб'єкт розвиваючого значення, не прагнуть оволодіти іноземною мовою на рівні здатності його успішного застосування в майбутній своїй професійній діяльності при вирішенні поставлених завдань (можна побачити, що в більшості випадків середній бал академічної успішності навчальних груп з іноземної мови ледь сягає 5 балів).

Тому проблеми розвитку суб'єктних властивостей в процесі навчання іншомовного спілкування, забезпечить студентам ефективну ділову комунікацію, пов'язану з використанням у навчальному процесі творчо-продуктивного (модульного, контекстного, діалогового, рефлексивного) характеру, що збільшує можливості студентів в обранні майбутньої професії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури показав відсутність єдиного підходу до визначення поняття «суб'єктність». Однак, окремі її властивості та риси розглянули у своїх працях такі автори: як В.О. Вовк [1], В.М. Братасюк [2], І.А. Гуляс [3], Т.С. Гурлева [4], В.В. Москаленко [5], Л. Скорич [6], В.О. Татенко [7] та ін. Відповідно з різноманітністю наукових підходів питання систематизація основних поняття теорії розвитку суб'єктності студентів залишається відкритим та потребує подальших розробок.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, проблема розвитку суб'єктності студентів в закладах вищої освіти у процесі навчання іншомовного спілкування привертає велику увагу з боку дослідників та викладачів, що дозволяє зробити висновок про актуальність у науковому відношенні. Вирішення даної проблеми полягає у визначенні протиріччя між досягнутим у науці рівнем знань про можливість підготовки майбутніх випускників до успішного здійснення іншомовного спілкування та відсутністю науково обґрунтованої моделі навчання, що досягається за рахунок надання студентам знань, які допоможуть підготувати майбутнього випускника (фахівця) до успішного здійснення іншомовного спілкування.

Отже, **метою статті** є узагальнення теоретичних підходів розуміння генезису суб'єктності в процесі навчання, виявлення та окреслення проблем розвитку суб'єктності в процесі навчання іноземної мови у закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. В даний час в педагогічній літературі існує чимало тлумачень понять «суб'єкт» та «суб'єктність», виходячи з яких можна зробити висновок, що усі вони не суперечать, а скоріше доповнюють один одного підкреслюючи тим самим його багатоаспектність. Зміст поняття «суб'єкт», що відноситься до людини розвивався та доповнювався поступово «від розуміння суб'єкта як субстанції, як активної істоти, що протидіє природі, що взаємодіє з іншим суб'єктом» [1], до визначення поняття суб'єкта «як унікальної самоцінної істоти, що незалежно від інших та подій у світі творить своє життя і створює суспільну історію» [8]. Як відзначено у роботах [5, 7] на етапі розвитку психологічної науки «суб'єкт – це узагальнена характеристика людини як само-реалізованої істоти, здатної самостійно

вирішувати протиріччя, що виникають у ході взаємодії зі світом, протидіяти деструктивним впливом, що мають реальний потенціал розвитку». Загалом суб'єкт має властивість до активності та ініціативності, автономності (самостійності), відповідальності, творчої продуктивності, зокрема ставши суб'єктом освітньої діяльності, ті, хто навчаються, проявляють себе у спілкуванні, індивідуальних вчинках, творчості та самоврядуванні, що дуже позитивно впливає на інтелектуальні навички, які обумовлюють перманентний професійний розвиток (розвивають пам'ять, креативність мислення, аналітичний склад розуму) [1–3, 5, 9].

Відповідно, вважаємо за доцільне проаналізувати поняття «суб'єктність», яке описується як характеристика конкретної активності студентів при виконанні завдань з іноземної мови. Дослідження сутності поняття «суб'єктність» в наукових працях потребує конкретизації та розмежування. Під суб'єктністю у роботі [4] розуміється «ефективність та успішність здійснення студентом або іншим суб'єктом освітньої діяльності. Проте успішність – не обов'язково результат суб'єктного самоврядування. Вона може бути наслідком групової активності або може бути пов'язана з проявом випадкового поєднання подій або закономірних процесів, що функціонують, крім свідомості людини. Зокрема, науковець [1] вважає, що в оцінці суб'єктності повинні враховуватися не тільки результати, а й умови їхнього досягнення. Відповідно до цього, для визначення рівня розвитку суб'єктності студентів необхідно виявити суттєві вимоги, що пред'являються різними вимогами його життєдіяльності, а саме: здатність усвідомлювати реальні умови освітньої діяльності, виявляти прагнення до самозбереження та саморозвитку; вміння впоратися з собою в невідомих, несподіваних, екстремальних ситуаціях; вміння виражати та відстоювати себе та свої інтереси; здатність подолання труднощів, сприймати та успішно вирішувати їх; бути націленим на впровадження творчої діяльності.

Якщо подивитись наукову літературу то в ній представлені різні підходи до класифікації видів та типів спілкування, проведення яких відбувається через різні обставини (за сферами діяльності, за ступенем опосередкованості, за спрямованістю, за глибиною проникнення, за типами суб'єктів, за професійними характеристиками), однак можна виділити такі критерії як характер, цілі, форми вираження, спрямованість до іншомовного спілкування.

При цьому, іншомовне спілкування студентів у вітчизняній літературі визначається «як одна з форм ділового спілкування, яка має нормативно обумовлений діалоговий засіб організації взаємодії між майбутніми випускниками (фахівцями) та іншими людьми. Зокрема, включає використання

іншомовних знакових систем з метою встановлення та розвитку ділових контактів для обміну інформацією, щоб сприймати та розуміти один одного. В цьому випадку існують єдині правила взаємовідносин, в яких обумовлено вирішення спільних питань та спільних завдань [10–11].

Суб'єктність можна охарактеризувати через певний перелік здібностей (знання, вміння та навички), які студент отримує під час навчання, а саме:

- здатність проявляти ініціативу та творчість в організації іншомовного спілкування, усвідомивши та прийнявши на себе відповідальність за здійснювані комунікативні дії та потенційні результати;

- ознайомитись самостійно з навчально-практичними завданнями в тій чи іншій мовній ситуації, здійснивши її аналіз, визначивши комунікативну проблему, сформулювавши кінцеву мету у вигляді передбачуваного результату, акумулювавши іншомовні засоби;

- самостійно здійснювати контроль вирішення навчально-практичного завдання, володіти прийомами та формами самоконтролю, оцінювати засоби вирішення навчального завдання з точки зору адекватності та ефективності стратегій та прийомів продуктивної іншомовної діяльності;

- здійснювати корекцію комунікативної стратегії та тактики, проектувати подальше спілкування, а також здійснювати підтримку досягнутого рівня володіння навичками ділового спілкування іноземною мовою.

Таким чином, представлені здібності становлять змістовну основу іншомовної компетенції, яка виступає очікуваним результатом творчо-продуктивного навчання студентів іншомовному спілкуванню.

Однак, не дивлячись на великий перелік отриманих здібностей, можна побачити, що більшість студентів у процесі навчання іншомовного спілкування зустрічаються з наступними труднощами: невмінням належним чином уважно працювати під час занять; великим обсягом інформації, що важко запам'ятовується; високою інтенсивністю навчальної діяльності; необхідністю проявів системного, творчого мислення; браком часу на підготовку до практичних занять (аудіювання, говоріння, читання та письмо); невмінням оперативно орієнтуватись в навчальному матеріалі і знаходити іншомовні засоби його виразів; недостатні вміння працювати з навчальними посібниками, зі словником, науковою літературою, робити ґрунтовні висновки [2].

Творчо-продуктивний характер навчання іншомовного спілкування забезпечується застосуванням новітніх технологій, які спрямовані на досягнення індивідуально-суб'єктного освітнього результату, вираженого в іншомовних знаннях, вміннях, навичках, компетенції спілкування,

а також суб'єктних властивостей студентів, за допомогою надання навчальної діяльності індивідуального та творчо-діалогового характеру. Творчо-продуктивне навчання студентів в іншомовному спілкуванні передбачає фактор розвитку суб'єктності у вигляді описового аналогу модульного, контекстного, діалогового, рефлексивного навчання, в основі якого лежить взаємодія викладача та студента. У системі методів та форм організації творчо-продуктивного навчання слід виділити методи стимулюючого впливу (переконавання, заохочення, вимоги, приклади, контроль та ін.); інтерактивного проведення занять (елементи рольових ігор, моделювання та аналіз ситуацій іншомовного спілкування, виконання творчих завдань, організація групової комунікативної діяльності); інтенсифікації навчальної діяльності та рефлексивного контролю; форми організації – модульне навчання [9]. Безпосередньо розглядаючи методи та форм організації творчо-продуктивного навчання необхідно виділити принципи, які описують групу загально-дидактичних принципів та групу специфічних принципів, що визначають спрямованість та характер суб'єктного розвитку студентів на основі організації творчо-продуктивного навчання. До групи специфічних принципів відносять: забезпечення модульного, контекстного характеру навчання та його комунікативно-діалогової спрямованості, культурної та педагогічної доцільності; взаємозв'язок видів мовної діяльності (говоріння) в монологічній та діалогічній формі; інтенсифікацію та індивідуалізацію навчання; комплексну реалізацію навчальних, розвиваючих та виховних завдань.

Вирішення даного завдання потребує виокремлення певних етапів розвитку студентів як суб'єктів іншомовного спілкування за допомогою яких можна зрозуміти як засвоюються знання, вміння та навички впродовж навчання. На першому етапі відбувається рецептивне засвоєння лексичного матеріалу, а інтерактивна діяльність проявляється у взаємодії студентів з іншомовною лексикою та/або словником у дотекстовій діяльності, під час якої знімаються труднощі розуміння термінів підмови спеціальності, йде підготовка до читання фахового тексту. Другий і третій етапи передбачає репродуктивне і продуктивне засвоєння іншомовної фахової лексики, тому студенти взаємодіють як з текстом, так і один з одним або з викладачем при виконанні текстової та післятекстової мовленевої діяльності. Отже, запропонована автором Висідалко Н. Л. структура діяльності з інтерактивного формування лексичної компетенції у студентів взаємодіє з поетапним формуванням розумових дій щодо отримання пізнавальної процедури здобуття знань у ЗВО [9].

На цій основі узагальнено критерії оцінки та рівні творчо-продуктивного навчання іншомовного

спілкування як фактору розвитку суб'єктності студентів, що визначає педагогічні умови і можливість їх реалізації (табл. 1).

Таким чином, у процесі дослідження визначено педагогічні умови реалізації навчання студентів іншомовного спілкування, які організовані на основі творчо-продуктивного підходу та виступають як чинник розвитку їх суб'єктності, до яких віднесено:

– формування готовності викладачів до здійснення навчальної діяльності;

– удосконалення організації навчальної діяльності студентів на основні положень загальнодержавної політики у галузі освіти, у тому числі з навчання іноземних мов;

– обрання комунікативної компетенції, яка є однією з умов реалізації навчання студентів іншомовного спілкування, основними компонентами якої є мовна (лінгвістична), мовленнєва та соціокультурна компетенції;

– визначення точного змісту й особливостей усіх компонентів та програми навчання з іноземної мови: цілей, методів, засобів тощо;

– ознайомлення з психологічними особливостями кожного студента (сфера його інтересів і задатків);

– розроблення основних положень дидактико-методичної концепції на якій побудований зміст навчання;

– опис основних вимог, які визначає суспільство до особистості сучасного фахівця та рівня його професійної майстерності [12].

Формування готовності викладачів до діяльності з суб'єктного розвитку студентів на основі

творчо-продуктивного підходу до організації навчання при іншомовному спілкуванні передбачає проведення комплексу заходів, спрямованих на їх повне включення та самовіддачу у навчально-виховному процесі; розвиток мотивації викладачів до здійснення діяльності з підвищення якості навчально процесу, підвищення професійно-педагогічної підготовленості викладачів; створіння сприятливих умов для здійснення педагогічної діяльності.

Крім того, при організації діяльності з розвитку мотивації викладачів до підвищення якості навчально процесу основна ідея полягає в тому, що спираючись на психологічні механізми розвитку мотивації (засвоєння смислового змісту ідей про необхідність здійснення дій щодо підвищення якості навчально процесу через внутрішню свідомо-вольову роботу особи та виборчу активність спонукань) визначити значимі для особистості потреби. З огляду на це і визначаються основні засоби формування та розвитку у викладачів необхідних мотивів: залучення педагогів у розробку нових кваліфікаційних характеристик для випускників закладів вищої освіти, а також навчальних програм та тематичних планів; актуалізація педагогічного ідеалу викладача; створення реальних досяжних перспектив у діяльності викладачів; вдосконалення морального та матеріального стимулювання творчої педагогічної праці та ін.

Однак, при плануванні навчального плану та навчальної програми щодо навчання студентів іноземною мовою, деякі викладачі стикаються з труднощами, які пов'язані з визначенням мети та завдань навчальної діяльності, діагностикою

Таблиця 1

Критерії оцінки та рівні творчо-продуктивного навчання іншомовного спілкування як фактора суб'єктного розвитку студентів

Критерії	Зміст	Рівні
Процесуально-якісні (відображає ступінь прояву творчої продуктивності навчання)	<ul style="list-style-type: none"> - модульна побудова навчального процесу; - індивідуалізація та інтенсифікація навчального процесу; - контекстний, діалоговий та рефлексивний характер навчання; - послідовність у діях викладача, опора на досягнуте студентом та особисто значуще для нього; - узгодженість дій з іншими викладачами; - активне використання інтерактивних технологій, колективне вирішення навчальних задач; - забезпечення взаємозв'язку видів мовної діяльності (говоріння) в монологічній та діалогічній формі; - комплексна реалізація навчальних, розвиваючих завдань; - створення умов для повної реалізації свого творчого потенціалу. 	<p>Високий рівень відрізняється повною реалізацією змістовних характеристик якісно-педагогічного та результативного критеріїв.</p> <p>Середній рівень характеризується наявністю незначних похибок у реалізації змістовних характеристик якісно-педагогічного критерію та проявів у результативному критерії.</p> <p>Низький рівень виражений наявністю значних похибок у реалізації змістовних характеристик якісно-педагогічного критерію та несистемним проявом змістовних характеристик результативного критерію.</p>
Результативні (відображає отримані результати суб'єктного розвитку студентів)	<ul style="list-style-type: none"> - ініціативність у спілкуванні; - самостійність, - відповідальність, - цілісність, - самоменеджмент, - творча продуктивність у ситуаціях іншомовної комунікації 	<p>Незадовільний рівень проявляється у припущенні систематичних значних похибок у реалізації змістовних характеристик якісно-педагогічного критерію та нездатності реалізувати характеристики суб'єктності</p>

індивідуально-психологічних особливостей студентів та прогнозуванням їх можливої поведінки; аналізом існуючої педагогічної ситуації та прогнозуванням її можливого розвитку; вибором оптимальних засобів педагогічного впливу; із встановленням педагогічно доцільної системи відносин між педагогом та студентами; вмінням вибрати правильний тон спілкування зі студентами; умінням організувати інтенсивну та плідну пізнавальну діяльність кожного студента протягом усього часу, що відводиться на заняття [8]. Підвищення професійно-педагогічної підготовленості викладачів іноземних мов здійснюється за допомогою організації їх теоретичної та практичної підготовки. При цьому теоретична підготовленість зростає в результаті здійснення методологічної, загально-педагогічної та предметної підготовки, а практична – за рахунок здійснення цілеспрямованої методичної роботи зі студентами. У зв'язку з тим, що педагогічна майстерність обумовлюється індивідуальними особливостями особистості педагога та різним рівнем його готовності до ефективного здійснення професійної діяльності, професійно-педагогічна підготовка викладачів має будуватися на індивідуальній основі.

Висновки і пропозиції. Виходячи із проведеного дослідження, суб'єктність є показником ефективності та успішності здійснення студентом або іншим суб'єктом освітньої діяльності. Однак, успішність не завжди є результатом суб'єктного самоврядування, тобто вона може бути наслідком групової активності або пов'язана з проявом випадкового поєднання подій чи закономірних процесів, що функціонують, крім свідомості студента. В свою чергу, формування готовності студентів до професійної діяльності передбачає виконання комплексу навчальних заходів, які мають забезпечити достатній рівень знань впродовж навчання для використання їх у майбутній професійній діяльності. Існуючі методи та форм організації творчо-продуктивного навчання поділяються на загально-дидактичні та специфічні принципи (забезпечення модульного, контекстного характеру навчання та його комунікативно-діалогової спрямованості, культурної та педагогічної доцільності; взаємозв'язку видів мовної діяльності (говоріння), що визначають спрямованість та характер суб'єктного розвитку студентів на основі організації творчо-продуктивного навчання. Описані критерії оцінки, рівні та педагогічні умови необхідні для правильної реалізації творчо-продуктивного навчання іншомовного спілкування, вони надають студентам можливість більше працювати задля вивчення іноземної мови, навчитись бороти мовні бар'єри в процесі спілкування, що сприятиме достатньому рівню оволодіння іноземною мовою у закладах вищої освіти, що, в свою чергу, також потребує відповідного науково-методичного об'рунтування.

Список використаної літератури:

1. Братасюк В.М. Людина-особистість як суб'єкт захисту права. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2017. С. 181–185.
2. Вовк В.О. Психолого-педагогічні чинники розвитку суб'єктної позиції майбутнього фахівця. Психологічний часопис № 6 (10), 2017. – С. 25–34.
3. Гуляс І.А. Особистість як інтегральний суб'єкт аксіопсихіки. URL: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/2_2010/1.pdf (дата звернення: 02.05.2023).
4. Гурлева Т.С. Суб'єктність як основа особистісного розвитку взаємодіючих учасників освітнього процесу. С. 40–52. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/720509/1/Hurlieva_\(2020\)_SUBIEKTNIST_YAK_OSNOVA_OSOPYSTISNOHO_ROZVYTKU.PDF](https://lib.iitta.gov.ua/720509/1/Hurlieva_(2020)_SUBIEKTNIST_YAK_OSNOVA_OSOPYSTISNOHO_ROZVYTKU.PDF) (дата звернення: 02.05.2023).
5. Москаленко В.В. Соціально-психологічні засади становлення суб'єкта економічної соціалізації: Монографія. Київ, 2011. 369 с.
6. Скорич Л.П. Суб'єктність в освітньому процесі. Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. С. 836–849. URL: <http://journals.urau.ua/index.php/2227-6246/article/view/161386/160543> (дата звернення: 02.05.2023).
7. Татенко В.О. Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології. *Людина. Суб'єкт. Вчинок. Філософсько-психологічні студії*. Київ, Либідь, 2006. С. 316-358.
8. Гурлева Т.С. Діалогічність як пріоритетна характеристика особистісної взаємодії у сучасній школі. *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми* (31 травня 2018 року, Київ), ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2018, Київ. С. 63–66.
9. Висідалко Н.Л. Розумові дії студентів та їх типи при розв'язанні задач. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: збірник наукових праць*. Київ, ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2015. Вип. 17. С. 190–198.
10. Лозинська, Л.Ф., Курах Н.П., Депчинська І.А. (2022). Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. *Академічні студії, серія «Гуманітарні науки», (1), 2022. С. 245–252.*
11. Андрейко Я.В. Іншомовна професійна комунікативна компетенція. *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 63. С. 238–241.
12. Гудкова Н.М. Модульне навчання у викладанні іноземної мови як один з інноваційних компонентів навчального процесу у вищому навчальному закладі. *Вісник ЖДУ ім. І. Франка. Філологічні науки*. 2016. Вип. 1 (83). С. 35–38.

Hluboka S. Theoretical approaches to understanding the genesis of subjectivity in the process of learning foreign language communication in higher education

The article analyzes the theoretical approaches to the genesis of subjectivity in the process of teaching foreign language communication in institutions of higher education which providing the students with effective business communication associated with the use of a creative-productive (modular, contextual, dialogic, reflective) nature in the educational process. The essence of the concepts "subject" and "subjectivity" has been clarified. The problems of the subjectivity development in the process of teaching foreign language communication in a higher education institution are identified and outlined. It is determined that the students' foreign language communication is one of the forms of business communication which has a normatively determined dialogic means of the organizing interaction between future graduates (specialists) and other people. It is noted that subjectivity can be characterized through a certain list of abilities that constitute the meaningful basis of foreign language competence which is the expected result of creative and productive training of the students in foreign language communication. It is proven that the basis of the subjectivity development is the creative and productive education of the students in institutions of higher education which is based on the interaction of a teacher and a student. The stages of the students' development as a subjects of foreign language communication are described with the help of which it is possible to understand how knowledge, skills and abilities are acquired during education. It is summarized the evaluation criteria and levels of creative and productive learning of foreign language communication as a factor in the development of the students' subjectivity which determines the pedagogical conditions and the possibility of their implementation, It is determined the pedagogical conditions for the implementation of the students training of foreign language communication which are organized on the basis of a creative and productive approach and act as a factor in the development of their subjectivity (the formation of teachers' readiness to carry out the educational activities and the improvement of the organization of students' educational activities are attributed) which will help to avoid misunderstandings in communication in a foreign language in institutions of higher education). It is noted that increasing the professional and pedagogical training of foreign language teachers is carried out by their theoretical training organizing (increases as a result of methodological, general pedagogical and subject training) and the practical training (due to the implementation of purposeful methodical work with teachers).

Key words: *subject, subjectivity of beginning, foreign language communication of students, creative and productive learning of a foreign language, professional and pedagogical preparation of teachers.*